

Вечір Пілата

Карел Чапек

Переклад Володимира Лисенка

Того дня Пілат вечеряв зі своїм ад'ютантом; це був молодий офіцер Суза, родом з Кіренаїки. Анітрохи не зважаючи на дивну мовчазність намісника, Суза весело базікав, збуджений уперше пережитим землетрусом.

— Знаєте, було дуже смішно, — просторікував він у перервах між ковтками. — Коли по обіді раптом стало темно, я вибіг з будинку подивитися, у чому справа. На сходах мені здалося, начебто ноги в мене ні з того ні із сього підкосилися чи підсковзнулися; загалом, сміховинне відчуття. Їй-богу, ваше превосходительство, у житті б не подумав, що це і є землетрус. Не встиг я дійти до перехрестя — біжать назустріч якісь цивільні, очі в них на лоба лізуть, і репетують: "Могили відкриваються, скелі валяться!" От так штука, кажу собі, невже землетрус? Ох, думаю, пощастило ж тобі, брате! Адже це досить рідкісне явище природи, чи не так?

Пілат кивнув.

— Одного разу я вже бачив землетрус, — поволі сказав він. — Це було в Кілікії..., тому вже років сімнадцять чи близько того... Той був дужчий.

— Взагалі ж, наче нічого й не трапилося, — безтурботно торохтів Суза. — Біля воріт, що ведуть на Гакелдаму, обвалився шмат стіни, ну так; і на цвинтарі розсілось кілька могил. Дивно, як тут неглибоко ховають, лиш на лікоть. Певно, влітку жахливо смердить.

— Звичка, — буркнув Пілат. — У Персії, так взагалі не ховають. Кладуть небіжчика на осонні, та й по всьому.

— Треба б заборонити, ваше превосходительство. З гігієнічних міркувань, і взагалі...

— Заборонити... — пробурчав Пілат. — Так довелось би без кінця що— небудь забороняти і нав'язувати; це погана політика, Сузо. Тільки не лізь до їхніх справ, — хоч спокій буде. Хочуть жити, як дикі звірі, — на здоров'я. Ех, Сузо, чимало бачив я країн...

— А от хотів би я знати, від чого трапляється землетрус? — повернувся Суза до своєї теми. — Може, під землею якісь провалля, і раптом ґрунт осідає? Однак чом при цьому так потемніло небо? От чого не можу зрозуміти. З ранку ж був звичайнісінький ясний день.

— Пробачте, пане, — перебив його старий Пападокітіс, грек з Доденканесь— ких островів, що прислужував за столом. — Цього слід було очікувати після вчорашнього, пане. Учора при заході сонця небо було таке червоне, пане, я й кажу куховарці: "Міріам, завтра чекай грози чи негоди". — "А в мене, — каже, — поперек ломить". Так що й треба було чогось такого очікувати, пане. Пробачте.

— Чогось треба було очікувати... — задумливо повторив Пілат. — Знаєш, Сузо, я теж сьогодні на щось сподівався. Зранку, з тих пір, як видав їм того чоловіка з Назарету; а я мусив його видати, бо римська політика принципово не втручається до

місцевих справ, затам це собі, Сузо: чим менше люди стикаються з державною владою, тим легше вони її терплять... Так на чому я спинився?

— На чоловікові з Назарету, — підказав Суза.

— Так, на цьому назареянні. Знаєш, Сузо, адже я трохи цікавився цією людиною; власне, народився він, у Віф— леємі... Думаю, тубільці зробили те, що ми називаємо вбивством, прикритим судовим вироком; але це їхня справа. Якби я його не видав їм, вони б його все одно розтерзали, і римська влада лише осоромилася б. Втім, це справи не стосується. Анан казав мені, що це був небезпечний чоловік. Коли він народився, то нібито прийшли до його матері віф— леємські пастухи і вклонилися йому, немов якому-небудь цареві. Та й нещодавно тут його зустрічали, як тріумфатора. Не вкладається це у мене в голову, Сузо. Я все-таки очікував...

— Чого ви очікували? — по довгій паузі спитав Суза.

— Чекав, що прийдуть його віфлеє— мці. Що не залишать його в лабетах тутешніх інтриганів. Що прийдуть вони до мене й скажуть: "Пане, це наша людина й дещо для нас значить; і от ми прийшли, щоб сказати вам: ми стоїмо за нього, і не дозволимо зробити над ним кривди..." Сузо, я з надією чекав на тих горян; мені вже остогидли тутешні базіки й сутяжники... І я б відповів їм: "Слава богам, віфлеємці, я чекав на вас. Чекав і заради нього, і заради вас, і заради вашої країни. Мало честі правити ганчір'яними ляльками, безсилими базіками. З таких, як ви, робляться солдати, що не здаються; з таких створюються народи й держави. Казали мені, що цей ваш земляк воскрешав мертвих. Але скажіть, кому потрібні мертві? Та ось ви тут, і я бачу, що він вміє воскрешати й живих: він вселив їм вірність, і честь, і... ми, римляни, називаємо це доблесть; не знаю, як це буде по-вашому, віфлеємці, але це є у вас. Думаю, людина ця ще багато чого зробить. Шкода, якщо він загине".

Пілат змовк у задумі, несвідомо змитаючи крихти зі столу.

— Ні, не прийшли, — глухо проказав він. — Ех, Сузо, яка це марнота — влада.